

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою «Облік і аудит»
(назва освітньої програми)

на тему: «Облік, аналіз та контроль основних засобів (на прикладі
ТОВ «Телекарт-Прилад»)»
(назва теми)

Виконавець:

студентка факультету менеджменту, обліку та
інформаційних технологій
Задніпряна Анна Сергіївна
(прізвище, ім'я, по батькові) _____
/підпис/

Науковий керівник:

канд. екон. наук, ст. викладач
(науковий ступінь, вчене звання)
Яцунська Олеся Сергіївна
(прізвище, ім'я, по батькові) _____
/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Основні засоби займають провідне місце в структурі активів, оскільки вони є основою будь-якого підприємства та визначають економічний потенціал суспільства. Без них неможливо здійснювати процеси виробництва та реалізації продукції та послуг, виконувати адміністративні, збутові та інші функції. Ефективне використання наявних на підприємстві ресурсів та робочої сили, прибутковість та інвестиційна привабливість підприємства забезпечується в першу чергу правильністю використання підприємством наявних основних засобів, їх якістю та складом.

Швидкі зміни в світовій економіці та постійний науково-технічний прогрес, який зумовлює виникнення та удосконалення різноманітних засобів та предметів праці, вимагають перегляду положень бухгалтерського обліку в частині обліку основних засобів, а також методики формування й обробки інформації, одержаної в ході обліку. Для покращення рівня організації фінансово-господарської діяльності доречним буде застосування комплексного підходу в частині управління основними засобами. Адже для прийняття найбільш оптимальних управлінських рішень в умовах мінливої ринкової кон'юнктури і конкуренції багатьох товаровиробників керівництву потрібна своєчасна достовірна аналітична інформація щодо основних засобів.

Саме у зв'язку з цим проблеми обліку, контролю та аналізу основних засобів на підприємствах є актуальними. Великий внесок у дослідження питань сучасного обліку основних засобів та окремих його аспектів зробили вітчизняні та зарубіжні науковці й дослідники, серед яких особливо вирізняються О.Г. Агрес, Н.М. Бондаренко, Т.А. Бутинець, Н.І. Верхоглядова, С.Ф. Голов, Н.В. Довгалюк, В.В. Жук, О.В. Коваленко, Я.В. Колеснік, О.В. Костюнік, О.П. Левченко, В.І. Оспіщев, А.Я. Петренко, С.Ф. Поважний, Ю.В. Радзивилюк, Н.І. Самбурська, О.І. Скінтеяну, О.С. Яцунська та інші. В їхніх роботах здебільшого приділено увагу визначенню сутності поняття «основні засоби», їх класифікації, операціям надходження, ліквідації і внутрішнього переміщення основних засобів та їх відображенню в обліку, порядку документального оформлення операцій з ними, питанням оцінки окремих категорій об'єктів, вибору оптимального методу нарахування амортизації, порядку обліку витрат на ремонт, добудову, покращення та модернізацію. Проте, на нашу думку, недостатньо дослідженими досі залишаються питання удосконалення форм первинної документації, розбіжності при відображенні основних засобів та амортизації в бухгалтерському обліку та для цілей оподаткування, підвищення ефективності використання основних засобів для зниження собівартості продукції та збільшення прибутку, а також контролю відповідності даних в автоматизованих системах обліку та на паперових носіях.

Зважаючи на все вищевикладене, можна сказати, що питання правильного ведення обліку, контролю та аналізу основних засобів є надзвичайно актуальним, особливо для промислових підприємств.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є узагальнення та систематизація теоретичних основ обліку, дослідження методичних підходів, виявлення напрямів їх удосконалення та надання

практичних рекомендацій щодо організації обліку, аналізу та контролю основних засобів на підприємстві ТОВ «Телекарт-Прилад» для забезпечення безперервної та ефективної його господарської діяльності в сучасних умовах. Мета роботи вимагає вирішення таких завдань:

- дослідити поняття «основні засоби» та його трактування в літературі та публікаціях відомих економістів та бухгалтерів;
- розглянути основні класифікації основних засобів та поняття «вартість основних засобів»;
- визначити особливості оцінки та складу основних засобів;
- дослідити всі етапи руху основних засобів теоретично та практично на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- розглянути документальне оформлення операцій з основними засобами;
- вивчити процес амортизації та зносу основних засобів, а також особливості обраного ТОВ «Телекарт-Прилад» методу нарахування амортизації;
- дослідити роботу та ефективність системи внутрішнього контролю на підприємстві;
- проаналізувати наявність, динаміку, склад та структуру, забезпеченість та ефективність використання основних засобів ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- виявити чинники, які впливають на стан основних засобів на підприємстві, та шляхи підвищення ефективності їх використання;
- визначити основні проблеми організації обліку основних засобів та напрями їх вирішення на підприємстві «Телекарт-Прилад».

Об'єкт і предмет дослідження. *Об'єкт дослідження:* процес організації обліку, аналізу та контролю використання основних засобів на підприємстві ТОВ «Телекарт-Прилад». *Предметом дослідження:* сукупність теоретичних, організаційних, методичних і практичних засад обліку, аналізу та контролю основних засобів підприємства.

Методи дослідження. При написанні кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра були використані такі методи дослідження:

- аналіз, синтез, індукція та дедукція для розкриття теоретичних основ обліку, аналізу та контролю основних засобів;
- монографічний при вивченні класифікації основних засобів та дослідженні поняття «основні засоби» з точки зору різних авторів та нормативних документів;
- спостереження для визначення стану обліку та контролю основних засобів ТОВ «Телекарт-Прилад»;
- порівняння при зіставленні фактичних даних за відповідні періоди;
- узагальнення при формуванні висновків на основі дослідження,
- економічного аналізу при дослідженні особливостей зміни вартості, структури та складу основних засобів, динаміки зміни результатів діяльності підприємства;
- табличний для відображення аналітичної та статистичної інформації.

Інформаційна база дослідження. При написанні кваліфікаційної роботи були досліджені праці видатних вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали наукових конференцій і досліджень, статті в наукових журналах, національні

положення (стандарти) бухгалтерського обліку, міжнародні стандарти фінансової звітності, Податковий Кодекс України, закони України, накази Міністерства фінансів України, статистичні дані, доповіді, періодичні видання, офіційні документи органів законодавчої й виконавчої влади, спеціалізовані книги та підручники по бухгалтерському обліку, дані засобів масової інформації та мережі Internet, національний План рахунків бухгалтерського обліку, а також установчі документи підприємства, первинні документи, облікові реєстри, бухгалтерська та статистична звітність досліджуваного підприємства.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (71 найменувань) та 23-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 160 сторінок. Робота містить 15 таблиць, 5 рисунків.

Публікації та апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження доповідалися та отримали позитивну оцінку на VIII Міжнародній студентській науково-практичній інтернет-конференції «Напрями розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації» (м. Одеса, 20 квітня 2022 р.) та на Студентській конференції «Сучасні проблеми розвитку економіки України» (м. Одеса, 14-15 квітня 2022 року), а також опубліковані в Збірнику науково-практичних статей факультету.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

Перший розділ **«Теоретичні основи обліку основних засобів»** присвячено теоретичним основам обліку основних засобів та висвітленню існуючих проблем сучасного обліку основних засобів.

У другому розділі **«Діюча практика обліку основних засобів на підприємстві ТОВ «Телекарт-Прилад»** наведено загальну фінансово-господарську характеристику підприємства, розкрито особливості обліку операцій з основними засобами в ТОВ «Телекарт-Прилад» та розкрито напрями удосконалення обліку основних засобів на підприємстві.

У третьому розділі **«Контроль та аналіз основних засобів на ТОВ «Телекарт-Прилад»** досліджено питання контролю операцій з руху основних засобів, здійснено аналіз наявності, стану, структури, руху та ефективності використання основних засобів у 2018-2020 роках, надано рекомендації щодо удосконалення внутрішнього контролю та підвищення ефективності діяльності підприємства.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження було виявлено, що основні засоби становлять значну частину у складі необоротних активів ТОВ «Телекарт-Прилад», адже для ведення фінансово-господарської діяльності будь-якому підприємству необхідна достатня кількість засобів праці. Саме тому організація обліку, контролю та аналізу операцій з основними засобами є надважливим аспектом діяльності підприємства.

При написанні кваліфікаційної роботи було досягнуто поставленої мети – узагальнено та систематизовано теоретичні основи обліку, досліджено методичні

підходи, виявлено напрями їх удосконалення та надано практичні рекомендації в частині удосконалення організації обліку, аналізу та контролю основних засобів на ТОВ «Телекарт-Прилад» для забезпечення безперервної та ефективної його господарської діяльності в сучасних умовах господарювання. Це було зроблено за допомогою вирішення всіх виділених завдань.

Об'єктом дослідження обрано ТОВ «Телекарт-Прилад», основними видами діяльності якого є виробництво інструментів і обладнання для вимірювання, дослідження та навігації.

Підсумовуючи результати проведеного наукового дослідження, можна зробити наступні висновки.

Під час дослідження теоретичних основ з обліку основних засобів було досліджено поняття та сутність основних засобів. Було виявлено, що є багато визначень цього поняття в науковій економічній літературі та нормативно-правових джерелах та сформовано власне трактування: основні засоби – це матеріальні активи підприємства, які мають вартісну оцінку, переносять частинами на новостворений продукт свою вартість у вигляді амортизаційних відрахувань, використовуються підприємством більше одного року або операційного циклу, і використання яких, як очікується, принесе підприємству економічні вигоди в майбутньому. При здійсненні своєї діяльності досліджуване підприємство використовує визначення, що наведені в НП(С)БО 7 та ПКУ. В цілому вони є схожими, але ПКУ визначає додатково вартісний критерій, який наразі становить 20 000 грн.

Було розглянуто критерії визнання об'єктів основними засобами, а також способи їх оцінки і види вартостей, а саме: первісна, справедлива, відновлювальна, переоцінена, ліквідаційна, залишкова вартості; вартість, що амортизується; чиста вартість реалізації та сума очікуваного відшкодування.

Важливим моментом було вивчення основних підходів до класифікації основних засобів, що визначені у працях вітчизняних науковців. Стосовно класифікації основних засобів для ведення обліку, то вона визначена НП(С)БО 7 та ПКУ, який встановлює мінімальні строки корисного використання для кожної групи. Тому виникають певні розбіжності в бухгалтерському обліку та в обліку для цілей оподаткування.

Дослідження теоретичних аспектів обліку охопило всі етапи життєвого циклу основних засобів: надходження, введення в експлуатацію, нарахування амортизації, покращення та ремонту, переоцінка, ліквідація. Також було розглянуто особливості аналітичного та синтетичного обліку і проведено порівняння типових форм обліку відповідно до Наказу №352 та Положення №818. Під час вивчення теоретико-методичних основ обліку наявності та руху основних засобів було виявлено низку проблем, які було обґрунтовано і знайдено шляхи їх усунення як на рівні окремого підприємства, так і на рівні державного регулювання за допомогою внесення змін до діючих нормативних документів.

Під час вивчення діючої практики обліку ТОВ «Телекарт-Прилад» було розглянуто документальне оформлення операцій руху основних засобів та особливості організації та ведення обліку основних засобів підприємства, досліджено систему внутрішнього контролю та проаналізовано склад, структуру,

рух та ефективність використання основних засобів. Також була розглянута загальна економічна характеристика підприємства, з'ясовано, що облік автоматизовано за допомогою програми «1С: Підприємство 8.3».

Підприємство при веденні обліку дотримується вимог законодавства, зокрема, НП(С)БО 7 та ПКУ. Внутрішній контроль основних засобів відбувається на всіх етапах управління та здійснюється безперервно, хоча і спеціального органу на підприємстві не створено.

Проте, не дивлячись на це, було виявлено та проаналізовано деякі проблеми в організації обліку та внутрішнього контролю. Серед них: застарілість та недостатність інформації щодо основних засобів в Наказові про облікову політику; суперечливість і недоцільність обраного прямолінійного методу нарахування амортизації щодо всіх груп основних засобів; незаповнення всіх необхідних реквізитів у первинних документах, а саме у типових формах, що використовує підприємство та у самостійно розроблених формах; відсутність затверджених графіків документообігу; відсутність паперових форм деяких документів. Таким чином підприємству необхідно оновити та розширити інформацію про облік основних засобів у Наказі про облікову політику, розробити та затвердити графік раціонального документообігу та створити власну службу чи відділ внутрішнього контролю для контролю за всіма етапами обліку на підприємстві.

Стосовно методу амортизації було обґрунтовано необхідність поряд з прямолінійним методом для пасивної частини основних засобів, які в основному є основою інфраструктури підприємства, використовувати виробничий та прискорені методи для основних засобів, що зайняті в процесах виробництва.

В структурі необоротних активів ТОВ «Телекарт-Прилад» основні засоби займають найбільшу частку, яка на кінець 2020 року становила майже 83%. При здійсненні аналізу складу та структури основних засобів було виявлено, що найбільшу питому вагу в структурі займають машини та обладнання і їх частка має тенденцію до збільшення. В цілому збільшення активної частини засобів праці є позитивною тенденцією. Дослідження стану та руху основних засобів показало, що більша частина основних засобів є зношеною, проте завдяки масштабному оновленню та виведенню з експлуатації зношених та непотрібних об'єктів в 2020 році цей показник вдалося зменшити до 65,5%, що є позитивним моментом. Це підтверджують також і коефіцієнти надходження і вибуття, а коефіцієнти приросту, розширення і заміни фіксують перевищення у 2020 році надходження над вибуттям.

Дослідження ефективності використання основних засобів ТОВ «Телекарт-Прилад» показало, що у 2020 році порівняно з 2019 роком на відбулося збільшення показника озброєності праці одного працівника, що є позитивною тенденцією. Проте в цілому ефективність знизилася, про що свідчить ряд показників. Так, зменшилися віддача, рентабельність та інтегральний показник ефективності використання основних засобів, натомість збільшилася місткість основних засобів. Зважаючи на результати проведеного аналізу підприємству можна порекомендувати:

- продовжувати тенденцію щодо збільшення в складі основних засобів активної їх частини;
- продовжувати зменшувати зношеність об'єктів основних засобів шляхом постійного їх оновлення;
- підвищувати рентабельність та віддачу основних засобів за рахунок підвищення чистого доходу (шляхом змін в асортиментній та ціновій політиці, відкриття нових ринків збуту) і, відповідно, чистого прибутку та оптимізації величини основних засобів.

Основними шляхами оптимізації величини основних засобів на підприємстві є: зменшення кількості зайвого та застарілого устаткування шляхом продажу або здачі його в операційну оренду, модернізація діючих машин і механізмів для досягнення оптимального режиму їх роботи, скорочення простоїв машин та обладнання, удосконалення технологічних процесів, застосування прогресивних форм у виробництві і праці, збільшення кількості машино-змін роботи, підвищення кваліфікації робітників скорочення тривалості операційного циклу, збільшення тривалості роботи машин та обладнання, впровадження новітніх досягнень сучасного науково-технічного прогресу.

Отже, в результаті дослідження систем обліку та контролю та проведенні аналізу основних засобів підприємству були надані пропозиції щодо удосконалення обліку та контролю, а також підвищення ефективності використання основних засобів ТОВ «Телекарт-Прилад». Втіливши їх підприємство зможе підвищити ефективність своєї діяльності в цілому та збільшити свої фінансові результати.

АНОТАЦІЯ

Задніпряна А.С. Облік, аналіз та контроль основних засобів (на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»)

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності «071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою «Облік і аудит» –
(шифр та назва спеціальності) (назва освітньої програми)

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2022.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти обліку та контролю основних засобів, а також методика та організація обліку, аналізу і внутрішнього контролю у ТОВ «Телекарт-Прилад».

Автором проаналізовано економічну сутність дефініції «основні засоби», визначено класифікацію основних засобів, розглянуто критерії визнання об'єктів основними засобами, способи їх оцінки, види вартостей, проблемні питання обліку основних засобів, практику відображення інформації про основні засоби в ТОВ «Телекарт-Прилад», проведено аналіз наявності, стану, структури, руху та ефективності використання основних засобів підприємства, визначено шляхи удосконалення обліку та контролю та підвищення ефективності використання основних засобів.

Запропоновано переглянути методи амортизації щодо окремих груп основних засобів, оскільки прямолінійний метод не враховує моральний знос та зменшення потужності роботи об'єктів з часом, відкрити аналітичні рахунки до субрахунку 152 «Придбання (виготовлення) основних засобів», розробити та запровадити раціональні схеми документообігу, які дозволять своєчасно виконувати поставлені перед підприємством завдання при мінімальних витратах ресурсів, створити надійну систему внутрішнього контролю, а також оновити деякі положення облікової політики стосовно основних засобів.

Ключові слова: основні засоби, об'єкт основних засобів, вартість, облік, аналіз, контроль.

ANNOTATION

Zadnipriana A. Accounting, analysis and control of fixed assets (on the example of Telecard-Prilad, LLC)

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty

071 «Accounting and Taxation» for the educational program «Accounting and Audit». –
(code and name of the specialty) (title of the educational program)

Odessa National Economics University. – Odessa, 2022.

The work deals with the theoretical aspects of accounting and control of fixed assets, methodology and organization of accounting, analysis and internal control at Telecard-Prilad, LLC.

The author analyzes the economic essence of the definition of "fixed assets", defines the classification of fixed assets, considers the criteria for recognizing objects as fixed assets, methods of their evaluation, types of values, problematic issues of fixed assets, the practice of displaying information on fixed assets in Telecard-Prilad, LLC, the analysis of availability, condition, structure, movement and efficiency of use of fixed assets of the enterprise is carried out, the ways of improvement of the account and control and increase of efficiency of use of fixed assets are defined.

It is proposed to revise the depreciation methods for certain groups of fixed assets, as the straight-line method does not take into account depreciation and reduction of capacity over time, open analytical accounts for sub-account 152 "Acquisition (manufacture) of fixed assets", develop and implement rational document management schemes. will allow to perform the tasks set before the enterprise in a timely manner with minimal expenditure of resources, to create a reliable system of internal control, as well as to update some provisions of the accounting policy for fixed assets.

Keywords: fixed assets, fixed assets, cost, accounting, analysis, control.

